

Riigikogu esimehe Lauri Hussari kõne sügisistungjärgu avaistungil, 14.09.2026

Austatud Eesti Vabariigi president Alar Karis, lugupeetud valitud president Ülle Madise, austatud valitsuse liikmed, põhiseaduslikud ametikandjad, diplomaatilise korpuse esindajad, head Riigikogu liikmed, head külalised!

Täna alustame XV Riigikogu eelviimast istungjärku. Iga ooper algab avamänguga. Nii algas avamänguga ka meie parlamendi sellesügisene töö – Eesti sai endale uue riigipea. President valiti nii, nagu meie põhiseadus ette näeb. See on Riigikogu ülesanne ja põhiseaduslik valik, mis lähtub meie riigikorralduse aluspõhimõtetest. Õnnitlen veel kord valitud presidenti Ülle Madiset, kes astub ametivande andmiseks meie ette 12. oktoobril.

Presidendi valimisel on oluline laiapindne toetus. Ka põhiseaduses sätestatud kõrge valimiskünnis kannab selget sõnumit: Eesti president peab olema kogu riiki ühendav institutsioon, mitte ühe erakonna või ühe poliitilise leeri president. Seekordne valimine näitas, et meie põhiseaduslik kord toimib. Eesti sai endale uue presidendi põhiseaduses ette nähtud korras ning Riigikogu suutis teha otsuse juba esimeses voorus. See on oluline ja väärrib tunnustamist.

Arutelu selle üle, kuidas presidenti tulevikus valida, on samuti legitiimne. Kuid enne uute lahenduste otsimist tuleb tunnustada seda, mis meil täna olemas on. Eesti põhiseadus sätestab selge korra, see kord toimib ja selle alusel on Eestile president valitud. Kui kunagi arutada presidendi otsevalimist, tuleb vaadata seda küsimust laiemalt – koos presidendi rolli, pädevuste ja Eesti parlamentaarse riigikorraldusega. Otsevalimine ei ole pelgalt tehniline muudatus, vaid muudaks presidendi mandaadi olemust. Just seetõttu tuleb enne sellise muudatuse kaalumist küsida, kas see on Eesti parlamentaarse riigikorralduse toimimise seisukohalt üldse vajalik või kasu asemel hoopis pingeid ja riske loov.

Riigikogu saal on just see koht, kus vaieldakse Eesti inimeste ja Eesti riigi tuleviku üle. Siin võib olla teravalt eri meelt. See on demokraatia loomulik osa. Kuid meie erimeelsusi ei tohi ära kasutada need, kelle eesmärk on Eesti demokraatiat nõrgestada. Sellepärast peame olema tähelepanelikumad ka omaenda sõnakasutuse suhtes. Kellegi vanemaid ega lapsi ei tohiks vastu nende tahtmist pahatahtlikult ja alusetult valimisvõitlusse tõmmata. Jätkem vanemad ja lapsed sellest välja.

Mõõdutundetut populismi Eesti poliitikas ja avalikus arutelus võiks olla vähem. Erinevad poliitilised jõud peavadki pakkuma erinevaid lahendusi. Kuid kui keerulistele küsimustele pakutakse teadlikult lihtsustatud vastuseid, kui põhiseaduslikud põhimõtted taandatakse tühjadeks loosungiteks või kui ühiskonna vastandumisest saab poliitilise edu vahend, siis kahjustame lõpuks kogu demokraatliku süsteemi usaldusväärsust.

Demokraatia ei tähenda ainult seda, et otsused peavad vastama rahva tahtele. See tähendab ka vähemuste õiguste kaitset, võimude tasakaalu, põhiseaduse austamist ning valmisolekut kuulata ka neid, kes meiega ei nõustu. Seepärast on oluline, et meie avalikus ruumis oleks vähem vastandumist ja rohkem sisulist arutelu. Vähem loosungeid ja rohkem vastutust nende otsuste eest, mida me siin, Riigikogus, teeme.

Ja siin on meil kõigil võimalus latti enda jaoks kõrgemale seada. Sest Riigikogu tugevus ei seisne selles, et siin ei vaielda. Vastupidi – vaidlus on parlamentaarse demokraatia loomulik ja vajalik osa. Riigikogu tugevus seisneb selles, et pärast vaidlusi suudame me teha otsuseid.

Viimasel kevadistungjärgul võttis parlament vastu 100 õigusakti: 89 seadust, 9 otsust ja 2 avaldust. Need numbrid ei räägi ainult töö mahust. Veel olulisem on see, kuidas need otsused sündisid. Väga palju otsuseid tehti üle koalitsiooni ja opositsiooni piiride. See näitab, et vaatamata meie poliitilistele erimeelsustele on võimalik leida küsimusi, milles seame erakondlikest huvidest kõrgemale Eesti huvid. See on oluline märk. Märk sellest, et parlamendikoostöö on võimalik ja et Riigikogu liikmed mõistavad oma vastutust. Seda koostööd vajame ka eeloleval istungjärgul.

Põhiseadusest tulenevalt seisavad meil lisaks kõigile teistele ülesannetele ees kaks väga konkreetset ja olulist ülesannet: valida Eestile uus õiguskantsler ning võtta vastu järgmise aasta riigieelarve. Mõlemad on Eesti riigi toimimise seisukohalt väga olulised otsused. Õiguskantsleri sõltumatus ja autoriteet on õigusriigi oluline osa. Riigieelarve aga määrab otseselt selle, milliseid valikuid Eesti järgmisel aastal teeb ja millisteks väljakutseteks me valmis oleme. Seetõttu vajame nende otsuste tegemisel kainet meelt, vastutustunnet ja koostöövalmidust.

Samuti lasub Riigikogu komisjonidel vastutus hoida tähelepanu küsimustel, kus Eesti avalikkus vajab selgust ja vastuseid. Ka ebamugavad küsimused tuleb läbi arutada. Parlamentaarne kontroll peab olema sisuline, faktipõhine ja järjekindel.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Meie töö ei ole veel lõppenud. Ees seisab oluline ja sisukas istungjärg. Juba märtsis ootavad meid korralised põhiseaduslikud valimised. Loomulikult hakkab valimiste lähenemine mõjutama ka parlamendi igapäevatööd. Aga minu üleskutse on lihtne: lõpetame selle koosseisu töö sama tõsiselt ja vastutustundlikult, nagu tegime seda viimasel istungjärgul. Valimiskampaania tuleb ja läheb. Riigi tehtud otsuste mõju jääb.

Ja kui juba räägime vastutusest, siis üks vastutus on meil eriti selgelt ka Eesti julgeoleku ees. Ukrainat ootab ees juba kuues sõjatalv. Kuus talve sõjas on pikk aeg. See on pikk aeg Ukraina inimestele, aga ka meile, kes me seisame Ukraina kõrval. Venemaa agressiooni ei tohi normaliseerida ega väsimuse tõttu kõrvale lükata. Meie ülesanne on aidata Ukrainal vastu pidada ja oma riiki kaitsta. Ukraina võit ei ole ainult Ukraina huvi – see on Euroopa julgeoleku ja meie endi julgeoleku küsimus.

Eesti peab jätkama Ukraina toetamist seni, kuni Venemaa mõistab, et sõjalise jõuga ei ole võimalik oma eesmärged saavutada, ja on valmis päriselt läbirääkimiste laua taha tulema. Meie eesmärk peab olema õiglane ja kestev rahu, mitte paus enne järgmist agressiooni. Peame olema valmis ka selleks, et Venemaa ei piirdu sõjalise jõuga. Hübridohud, info- ja mõjutusoperatsioonid ning ühiskonna lõhestamise katsed on osa tänasest julgeolekukeskkonnast. Nende eesmärk on külvata hirmu ja vastandumist, nõrgestada usaldust demokraatlike institutsioonide vastu ning mõjutada meie otsuseid. Me ei tohi seda alahinnata.

Eriti oluline on sellele vastu seista siin, Eesti demokraatia keskmes – Riigikogus. Meie sõnad ja otsused ei jää ainult selle maja seinte vahele. Neid kuulevad ja kasutavad ka need, kes soovivad Eesti ühiskonda nõrgestada. Seetõttu vajame oma poliitilises kõnepruugis rohkem vastutust. Me ei pea olema ühel meelel. Aga me peame olema ühel meelel selles, et Eesti demokraatiat, põhiseaduslikku korda ja oma riigi julgeolekut tuleb hoida.

Ja selleks, et seda teha, peab meil olema ka majanduslikku kindlustunnet. Eesti majanduses on näha paranemise märke. Tööhõive on kõrge, inflatsioon on euroala madalaim ning inimeste kindlustunne on paranemas. Need ei ole lihtsalt majandusnäitajad tabelis. Need tähendavad

inimestele suuremat kindlustunnet oma töökoha, sissetuleku ja tuleviku suhtes. Me ei tohi muidugi teha nägu, et kõik probleemid on lahendatud. Inimestel on endiselt muresid ja ettevõtetel väljakutseid. Kuid pärast keerulisemaid aastaid on oluline märgata ka positiivset muutust.

Eesti tugevus on olnud meie võime raskustest läbi tulla, kohaneda ja edasi liikuda. Meie ülesanne siin Riigikogus on seda kindlustunnet toetada – teha otsuseid, mis aitavad majandusel kasvada, ettevõtetel investeerida ja inimestel oma eluga edasi minna.

Eesti tugevus neil keerulistel aegadel on olnud stabiilsus. Stabiilsus ei tähenda paigalseisu ega probleemide eitamist. Stabiilsus tähendab võimet teha muutuvates oludes kaalutletud otsuseid, hoida oma põhiseaduslikku korda ja anda inimestele kindlust, et riik toimib ka siis, kui maailm meie ümber on ebakindel. Seda stabiilsust peame hoidma ka nüüd.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Meil on veel tööd teha. Tehkem seda tööd nii, et erakondlikud erinevused ei muutuks takistuseks Eesti huvidele. Tehkem oma otsuseid Eesti põhiseaduslikku korda, parlamentaarset riigikorraldust ja Eesti inimeste usaldust silmas pidades.

Kurt Vonnegut on oma elegantsel viisil sõnastanud ühe vana ja paljudes kultuurides tuntud palve: anda meile jõudu muuta seda, mida saame muuta, kannatlikkust taluda seda, mida muuta ei saa, ning tarkust neil kahel alati vahet teha. Seda jõudu, kannatlikkust ja tarkust läheb meil kõigil vaja. Kuulutan XV Riigikogu kaheksanda istungjärgu alanuks. Aitäh!